

20.09.2023

Група 34

Математика (геометрія)

Урок 5-6

Тема: Об'єм циліндра

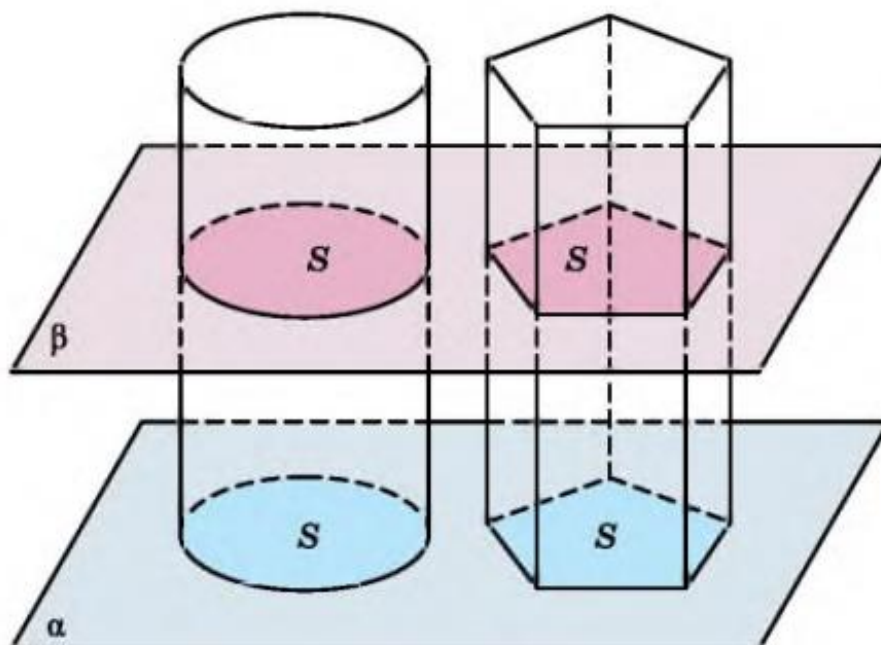
Мета:

- Повторити теоретичний матеріал; узагальнити, систематизувати та поглибити знання учнів із теми; застосувати знання з фізики під час розв'язування прикладних задач; формувати уяву про процеси у природі;
- розвивати в учнів пізнавальний інтерес, уміння використовувати набуті знання, навички й уміння в нових ситуаціях; підвищити інтерес до вивчення фізики та астрономії; розвивати абстрактне та логічне мислення;
- виховувати у учнів повагу та зацікавленість до вивчення фізики та астрономії, старанність у навчанні; сприяти розширенню кругозору учнів.

Матеріали до уроку:

Т Теорема (про об'єм циліндра). Об'єм циліндра дорівнює добутку площі його основи на висоту.

- Доведення. 1) Розмістимо циліндр із площею основи S і висотою h на площину α поряд із призмою, яка має також площу основи S і висоту h (мал. 10.1).

Мал. 10.1

- 2) Оскільки висоти циліндра і призми рівні між собою, то кожна площина β , яка паралельна площині α , що перетинає циліндр, перетинає також і призму.
- 3) Усі відповідні площі перерізів циліндра і призми рівні, оскільки кожна з них дорівнює S .
- 4) Розглядувані тіла задовольняють усі умови принципу Кавальєрі. Тому об'єм циліндра дорівнює об'єму призми і дорівнює Sh . ■

Н Наслідок. Якщо радіус циліндра дорівнює r , а висота – h , то об'єм циліндра $V = \pi r^2 h$.

Задача 1. Осьовий переріз циліндра – прямокутник, діагональ якого дорівнює $4\sqrt{3}$ см і утворює з площиною основи кут 30° . Знайти об'єм циліндра.

Розв'язання. 1) На малюнку 10.2 зображено заданий в умові циліндр. Прямокутник $ABCD$ – його осьовий переріз, $AC = 4\sqrt{3}$ см, $\angle CAD = 30^\circ$.

2) У $\triangle ACD$ ($\angle D = 90^\circ$):

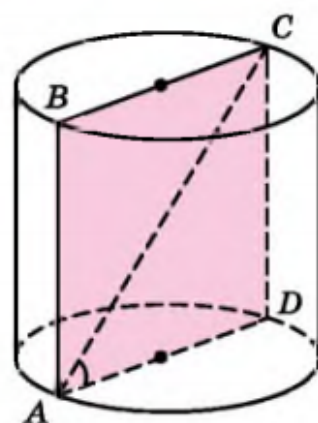
$$CD = AC \sin \angle CAD = 4\sqrt{3} \sin 30^\circ = 2\sqrt{3} \text{ (см);}$$

$CD = h$ – висота циліндра.

3) У $\triangle ACD$: $AD = AC \cos \angle CAD = 4\sqrt{3} \cos 30^\circ = 6$ (см). Тоді радіус циліндра $r = \frac{AD}{2} = \frac{6}{2} = 3$ (см).

4) Маємо $V = \pi r^2 h = \pi \cdot 3^2 \cdot 2\sqrt{3} = 18\sqrt{3}\pi$ (см³).

Відповідь. $18\sqrt{3}\pi$ см³.

Мал. 10.2

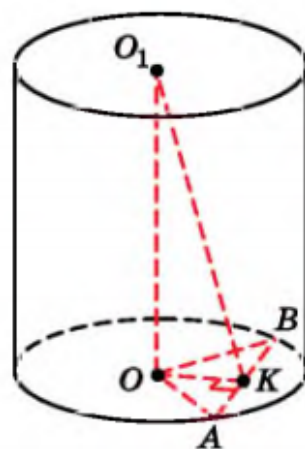
Задача 2. У нижній основі циліндра проведено хорду, яку видно із центра основи під кутом 120° . Відрізок, що сполучає центр верхньої основи із серединою заданої хорди, дорівнює 10 см і утворює з площиною нижньої основи кут 60° . Знайти об'єм циліндра.

Розв'язання. 1) На малюнку 10.3 зображено заданий в умові циліндр, $\angle BOA = 120^\circ$, K – середина AB , $O_1K = 10$ см, $\angle O_1KO = 60^\circ$.

2) У $\triangle O_1KO$ ($\angle O = 90^\circ$):

$$OO_1 = O_1K \sin \angle O_1KO = 10 \sin 60^\circ = 5\sqrt{3} \text{ (см),}$$

$O_1O = h$.

Мал. 10.3

- 3) У $\triangle O_1KO$: $OK = O_1K \cos \angle O_1KO = 10 \cos 60^\circ = 5$ (см).
- 4) Оскільки K – середина AB і $\triangle AOB$ – рівнобедрений ($OA = OB$), то OK – медіана, бісектриса і висота $\triangle AOB$:
 $\angle OKA = 90^\circ$, $\angle AOK = \frac{120^\circ}{2} = 60^\circ$.
- 5) У $\triangle OKA$ ($\angle K = 90^\circ$): $OA = \frac{OK}{\cos \angle AOK} = \frac{5}{\cos 60^\circ} = 10$ (см).
- Отже, $r = 10$ см.
- 6) Об'єм циліндра $V = \pi r^2 h = \pi \cdot 10^2 \cdot 5\sqrt{3} = 500\sqrt{3}\pi$ (см³).
- Відповідь. $500\sqrt{3}\pi$ см³.

Домашнє завдання: розв'язати задачі (у зошиті):

- 1) **1.** Висота циліндра дорівнює 8 см, а радіус основи – 2 см. Знайдіть об'єм циліндра.
- 2) **8.** Підземне бензосховище має форму циліндра, внутрішній діаметр якого 2,4 м, а довжина – 8 м. Скільки тонн бензину може вмістити таке бензосховище (густина бензину 720 кг/м³)?

Зворотній зв'язок:

E-mail t.anastasia.igorivna@gmail.com